



Forsætisráðherra, erlend samskipti 1970, seinni hluti

Bjarni Benediktsson – Stjórnmal – Forsætisráðherra – Utanríkismál – Afstaða Íslands í Kínamálinu –
Kínamálið og Ísland, varðandi sæti Kína hjá S.P. 1970 – Utaríkisráðherrafundur Norðurlanda

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Stjórnmalamaðurinn
Askja 2-37, Örk 9

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

UTANRÍKISRÁÐHERRAFUNDIR NORÐURLANDA

Kínamálið

Athugun á fréttatilkynningum og résumés.

Fundur í Reykjavík 31. ágúst og 1. sept. 1950. Í fundargerð segir:

"Bjarni Benediktsson minntist á, að aðalritarinn hefði haldið því fram, að kommúnistastjórnin hefði rétt til þess að ákveða, hver yrði fulltrúi Kína hjá Sameinuðu þjóðunum. Íslendingar hefðu ekki haft ástæðu til að taka afstöðu til málsins með því að ekkert samband hefði verið milli Íslands og Kína".

Fundur í Oslo 9. og 10. marz 1951. Ekkert.

Fundur í Stokkhólmi 10. og 11. október 1951. Sjá fskj. 1 (ljósrit úr résumé).

Fundur í Kaupmannahöfn 15. og 16. marz 1952. Ekkert.

Fundur í Reykjavík 3. og 4. september 1952. Ekkert

Fundur í Oslo 18. og 19. maí 1953. Ekkert.

Fundur í Stokkhólmi 31. ágúst og 1. september 1953. Sjá fskj. 2.

Fundur í Kaupmannahöfn 3. og 4. maí 1954. Ekkert.

Fundur í Reykjavík 30. og 31. ágúst 1954. Sjá fskj. 3 (ljósrit úr fréttatilkynningu) og fskj. 4 (ljósrit úr résumé).

Fundur í Oslo 16. og 17. marz 1955. Ekkert

Fundur í Stokkhólmi 6. og 7. september 1955. Ekkert.

Fundur í Kaupmannahöfn 18. og 19. apríl 1956. Ekkert.

Fundur í Reykjavík 8. og 9. október 1956. Ekkert.

Fundur í Helsinki 9. og 10. apríl 1957. Ekkert.

Fundur í Oslo 9. og 10. september 1957. Ekkert.

Fundur í Stokkhólmi 18. og 19. marz 1958. Ekkert.

Fundur í Kaupmannahöfn 8. og 9. september 1958. Sjá fskj. 5 (ljósrit úr résumé).

Fundur ~~í~~ (ENGINN VORFUNDUR)

Fundur í Reykjavík 3. og 4. september 1959. Sjá fskj. 6 (ljósrit úr résumé).

Fundur í Helsinki 25. og 26. apríl 1960. Ekkert.

Fundur í Oslo 29. og 30. ágúst 1960. Sjá fskj 7 (úr résumé).

Fundur í Stokkhólmi 14. og 15. marz 1961. Ekkert.

Fundur í Kaupmannahöfn 6. og 7. september 1961. Sjá fskj 8 (úr fréttatilkynningu) og fskj 9 (úr résumé).

- Fundur í Reykjavík 21. og 22. maí 1962. Ekkert.
- Fundur í Helsinki 13. og 14. september 1962. Ekkert.
- Fundur í Oslo 25. og 26. apríl 1963. Ekkert.
- Fundur í Stokkhólmi 3. og 6. september 1963. Ekkert.
- Fundur í Kaupmannahöfn 13. og 14. apríl 1964. Ekkert.
- Fundur í Reykjavík 27. og 28. október 1964. Ekkert.
- Fundur í Helsinki 19. og 20. maí 1965. Ekkert.
- Fundur í Oslo 19. og 20. ágúst 1965. Ekkert.
- Fundur í Stokkhólmi 25. og 26. apríl 1966. Sjá fskj. 10 (úr
résumé).
- Fundur í Aalborg. 23. og 24. ágúst 1966. Ekkert.
- Fundur í Reykjavík 25. og 26. apríl 1967. Ekkert.
- Fundur í Helsinki 22. og 23. ágúst 1967. Ekkert.
- Fundur í Oslo 25. og 26. apríl 1968. Ekkert.
- Fundur í Stokkhólmi 3. og 4. september 1968. Ekkert.
- Fundur í Kaupmannahöfn 23. og 24. apríl 1969. Ekkert.
- Fundur í Reykjavík 1. og 2. september 1969. Ekkert.
- Fundur í Helsinki 21. og 22. apríl 1970. Ekkert.

Ekkert hefir komið fram sem bendir til, að Ísland hafi
tjáð sig reiðubúið til að hafa fulla samstöðu með hinum Norður-
löndunum í málinu varðandi sæti Kína hjá S.P.

Verið er að útvega afrit af fréttatilkynningum frá
fundum utanríkisráðherranna á árunum 1947-50, en þær finnast ekki
í skjalasafni utanríkisráðuneytisins.

sér að því að samþykkja inntöku allra þeirra ríkja, sem á biðlista eru. Þó mundi Kórea líklega verða erfiour ásteytingarsteinn.

Langhelle sagði Norðmenn einnig vera fylgjandi inntöku allra, en kvað sér virðast mjög lítil líkindi til samkomulags. Einnig væru Norðmenn á móti öllum klækjum í sambandi við inntöku Ítalíu.

Kraft tók undir með hinum. Magnús Magnússon sagði Ísland vera fylgjandi inntöku þeirra ríkja, sem fullnægðu settum skilyrðum um inntöku í S.P., en Íslendingar heldu einnig litlar líkur til þess að samkomulag gæti náðst.

7. Fulltrúi Kína.

Undén taldi vist, að mál þetta mundi koma til umræðu, enda þótt nefnd sú, sem skipuð var í málið hafi ekki gefið neina skýrslu og virðist ekki etla að gera það. Frá Svía hólfu sagði Undén málið liggja ljóst fyrir. Þeir hefðu viðurkennt ríkisstjórn Alþýðulýðveldisins Kína, og gátu þeir því ekki tekið aðra afstöðu en þá, að greiða atkvæði með inntöku Alþýðulýðveldisins Kína í S.P.

Langhelle sagði, að Noregur hefði einnig viðurkennt ríkisstjórn Alþýðulýðveldisins Kína, en það hefði verið áður en Kína skarst í leikinn í Kóreu, og þar sem Kína hefði með samþykkt S.P. verið stimplað sem árásarríki, gátu Norðmenn ekki greitt atkvæði með inntöku þess. Undén kvaðst ekki geta skilið, hvernig Norðmenn ætluðu þá að snúa sér gagnvart Formósa-ríkisstjórninni. Fyrst Norðmenn hefðu viðurkennt alþýðulýðveldið Kína gátu þeir varla á sama tíma stutt það, að ríkisstjórn Formósa ætti fulltrúa í S.P. Langhelle kvaðst verða að viðurkenna, að afstaða Norðmanna væri e.t.v. ekki rékrétt eða sjálfri sér samkvæm, en þó mundu þeir ekki breyta öðruvísi en hann hefði skýrt frá.

úr resúme

fundar

10-11

sept.

1957

i

Stokkholmi

Kraft sagði Dani taka sömu afstöðu og Norðmenn. Meðan Kóreustríðið héldi áfram og Kína tæki þátt í því á bak við tjöldin, vildu Danir láta fresta málinu um það hverjir skulu teljast réttir fulltrúar Kína í S.P. Danir hefðu þegar viðurkennt ríkisstjórn Alþýðulýðveldisins Kína, en þeir hefðu einnig greitt atkvæði með samþykktinni um, að Kína sé árásaríki.

M.M. sagði, að Island hefði ekki viðurkennt ríkisstjórn Alþýðulýðveldisins Kína og Island hefði engin viðskipti við Kína. Íslenska ríkisstjórnin hefði að öðru leyti ekki tekið endanlega afstöðu til málsins.

8. Afvopnun og eftirlit með kjarnorku.

Litlar umræður urðu um þetta mál, en bæði Norðmenn og Danir munu ætla að greiða atkvæði með tillögunni um, að afvopnunarnefndin og nefndin um bann kjarnorkuvopna verði sameinaðar.

9. Kóreumálið.

a) Undén taldi víst að til almennra umræða um framhald Kóreustríðsins mundi koma á allsherjarþinginu. Kraft sagði, að þetta væri auðvitað mikilvægasta vandamálið, sem fram mundi koma. Það væri greinilegt, að Kóreustríðið gæti ekki haldið áfram á sama hátt og hingað til. Ef ekki næðist samkomulag um vopnahlé myndu Bandaríkjamenn að öllum líkindum taka til nýrra ráðstafana, t.d. loftárása á flugvelli í Kína og fari þá hattan á allsherjarstýrjöld að aukast ískyggilega.

Nokkuð var rætt fram og aftur um þetta mál,

Fskj. 2

~~40~~
Resumme - 3 -

31 ág - 1 sept '53
i Stokkholmi

kunde þaráknas.

✓ 7. Kinas representation.

Utrikesminister Undén erinrade om att Sverige, alltse-
dan Pekingregeringen erkänts, röstat för att dess repre-
sentant skulle företräda Kina i Förenta Nationerna. Samma
hållning komme att intagas vid det nu förestående försam-
lingsmötet.

De danska och norska utrikesministrarna förklarade sig
i princip ense med den svenske utrikesministern, att Kina
borde representeras av Pekingregeringen i Förenta Nationer-
na. Så länge Korea-kriget pågätt, hade de emellertid rös-
tat för uppskov med ett avgörande i frågan. Det syntes dem
liksom den isländske representanten lämpligt, att ett av-
görande uppsköttes ännu någon tid i avvaktan på Korea-kon-
ferensens utveckling. På dansk och norsk sida var man dock
icke benägen stödja ett uppskavsbeslut av sådan utformning,
att det hindrade ärendets återupptagande under åttonde
mötet.

6 8. Koreafrågan.

a) Politiska spörsmål.

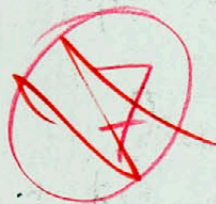
Utrikesministrarna konstaterade, att det vid denna tid-
punkt icke kunde bedömas på vad sätt Korea-frågan kunde
komma att aktualiseras under åttonde mötet. Man enades där-
för om att hålla fortsatt kontakt genom delegationerna i
New York.

Foly 3

Friðlaðilkynnun

30 - 31 ágúst 1954
í Rík.

Þá ekki publiceres för kl. 18 dansk tid (17 islandsk tid)



d. 31. August 1954.

KOMMUNIQUE FRA DET NORDISKE UDENRIGSMINISTERMÖDE
I REYKJAVIK DEN 30 OG 31 AUGUST 1954

Danmarks, Islands og Norges udenrigsministre samt
kabinetssekretær A. Lundberg som repræsentant for Sverige,
har været samlede i Reykjavik den 30 og 31 August 1954
til et ordinært nordisk udenrigsministermöde.

Man drøftede problemer af fælles interesse, i særdelshed
spørgsmål, som kommer til behandling på De forenede Nationers
9^e plenarforsamling. De forskellige valg der vil finde sted
under plenarforsamlingen blev behandlet.

Man var enig om at støtte bestræbelserne for en udvidelse
af antallet af medlemslande i F.N.

Der var endvidere enighed om ønskeligheden af at Peking-
regeringen inden for en nærmere fremtid kommer til at
repræsentere Kina i De forenede Nationer.

Under hensyn til den forestående drøftelse i F.N. af
de F.N.s. pagt blev det aftalt at man skulle nedsætte udvalg
i de enkelte nordiske lande med den opgave at belyse de
forskellige sider af spørgsmålet og forberede en fælles nordisk
linie.

Efter indbydelse af den norske regering vil det næste
nordiske udenrigsministermöde blive afholdt i Oslo i for-
året 1955.

12. Kina's repræsentation i F.N. og særorganisationerne.

ut
 Resumé
 30-31
 august
 1954
 i Rvirk

Den norske udenrigsminister udtalte at Norges standpunkt fremdeles er at Peking-regeringen bør repræsentere Kina i F.N. I særorganisationerne har Norge som hovedregel afholdt sig fra at stemme under henvisning til, at repræsentationsspørgsmålet ikke var afgjort i hovedorganisationen.

Den danske udenrigsminister havde lignende synspunkt. Forsåvidt angår særorganisationerne havde Danmark som regel hidtil undladt at stemme, når Formosaregeringens adkomst var til afstemning.

Den svenske repræsentant udtalte, at Sverige er af følgende opfattelse:

- a) Hvis spørgsmålet stilles positivt, d.v.s. hvis forslag stilles om, at Peking-regeringen skal repræsentere Kina, stemmer Sverige positivt for sådant et forslag;
- b) hvis spørgsmålet stilles negativt, d.v.s. hvis forslag stilles om, at Formosa-regeringen skal udelukkes, afholder Sverige sig fra at stemme;
- c) siden begyndelsen af 1951 har forslag, som anført under a) eller b) foranlediget modforslag om, at spørgsmålet ikke skal optages til behandling. Derved henvises sædvanligvis til den af De forenede nationers plenarforsamling den 14. december 1950 vedtagen resolution, ifølge hvilken forslag af denne art bør afgøres af plenarforsamlingen. - Sverige stemmer da mod forslag af det omtalte indhold (og således for, at spørgsmålet bliver genstand for realitetsbehandling).

12. fortsat.

Den danske og den norske udenrigsminister var enige om ved fremtidig stemmeafgivning om Kina's repræsentation at følge de ovenfor under a), b) og c) anførte retningslinjer.

Den islandske udenrigsminister fandt det principielt urigtigt, at en regering, der repræsenterer 5-600 mill. mennesker, ikke har sæde i F.N., men Island vidste endnu ikke, hvornår tidspunktet var inde for Peking-regeringens indtræden, og vil derfor holde sig afventende.

13. Koordinering af de nordiske landes bidrag til international humanitær hjælpevirksomhed.

Den norske udenrigsminister gennemgik de forskellige former for den humanitære hjælpevirksomhed, som de nordiske lande deltager i. Man diskuterede muligheden for på forskellige punkter at forhøje bidragene. Det norske udenrigsdepartement vil sende til de øvrige nordiske udenrigsministre en oversigt over bidragsspørgsmålene.

Den danske udenrigsminister og den svenske repræsentant gav ligeledes nogle oplysninger med hensyn til overvejelserne vedrørende deres respektive landes bidrag.

Fra svensk og norsk side ville man muligvis gå med til at imødekomme anmodningen fra Den europæiske Migrationskomité (ICEM) om at yde bidrag til en kasserreservefond for administrative udgifter. På dansk side havde man ikke været

UK resumé Fkj. 5
Fundus i Kaupm. höfn
8-9 sept. 1958

- 6 -

Dagsordenens punkt I.5.
Algier-spørgsmålet.

Der var enighed om, at man ikke burde modsætte sig Algier-spørgsmålets optagelse på dagsordenen. Lange mente, at man burde søge debatten henlagt til et så sent tidspunkt som muligt i afventning af den franske regerings stilling. H.C. Hansen udtalte, at man fra dansk side fortsat ville søge at virke for, at en omfattende debat af spørgsmålet på FN's 13. plenarforsamling blev undgået.

Undén gjorde opmærksom på, at den svenske opinion var af den opfattelse, at man sikkert havde været lidt for tilbageholdende, og at man - selvom spørgsmålet næppe skulle forceres frem - formentlig i fremtiden burde lægge stærkere pres på Frankrig. Virolainen mente, at meget måtte bero på resultatet af den franske folkeafstemning om forfatningen den 28. september. Man har i Finland forståelse for den algierske befolknings synspunkter, men vil dog være meget forsigtig med ikke på nogen måde at bringe Finlands traditionelt gode forhold til Frankrig i fare.

Dagsordenens punkt I.6.
Cypernspørgsmålet.

Undén fremførte, at de britiske forslag om en overgangsperiode på syv år nu synes at have ført til en vis tilnærmelse mellem parterne. Reformforslagene indeholdt formentlig forudsætninger for almindelig rekommandation til parterne, hvorfor FN burde kunne anbefale fortsatte forhandlinger. H.C. Hansen, Lange og Virolainen var enige heri, medens Thors anbefalede en løsning på grundlag af selvbestemelsesretten.

Dagsordenens punkt I.7.
Kinas repræsentation i FN.

H.C. Hansen meddelte, at man i den danske regering havde

drøftet, om tiden ikke var inde til at ændre afstemningsinstruksen i spørgsmålet om Kinas repræsentation i FN. Spørgsmålet blev mere og mere aktuelt, og bl.a. forudsatte en effektiv kontrol med en indstilling af kernevåbenforsøgene medvirken fra Kina. Der var derfor en vis stemning for en aktiv indsats fra de nordiske lande i spørgsmålet om Kinas optagelse i FN. Personlig var H.C. Hansen dog indstillet på, at et sådant initiativ næppe ville være ønskeligt for øjeblikket. Dels kunne det skabe uvilje i USA, dels ville et initiativskifte fra Sovjetunionen til Skandinavien ikke føre til noget resultat. Derimod kunne man fra dansk side tænke sig at markere det nordiske standpunkt ved at ændre afstemningsinstruksen, således at man, hvis spørgsmålet rejstes om Formosas udelukkelse, stemte herfor i stedet for som tidligere at undlade at stemme.

Undén mente, at det ville have større virkning, dersom man fra skandinavisk side kom med et indlæg i en debat herom, f.eks. under behandlingen af det indiske forslag om Kinas repræsentation i FN. Lange var enig i, at der var grund til at skærpe de nordiske landes stilling, bl.a. fordi FN's muligheder for at behandle østasiatiske spørgsmål var stærkt begrænset, sålænge Kina stod udenfor, men han var også enig i, at det ville være bedst at klarlægge de nordiske landes stilling i forbindelse med drøftelsen af det indiske forslag, og han nærede nogen betænkelighed ved at stemme imod godkendelse af Formosaregeringens fuldmagter.

Thors udtalte, at Island ikke har anerkendt Peking-regeringen. Han indrømmede, at denne stilling i længden var uholdbar, og at Island muligvis i fremtiden ville afholde sig fra at stemme, medens det hidtil havde stemt imod. Virolainen udtalte, at Finland som tidligere ville stemme for Peking-Kinas medlemskab. Den nuværende stilling måtte anses for at være uholdbar, H.C. Hansen konstaterede, at

der ikke var almindelig stemning for at ændre instruktionen. Han udtalte, at det hidtil havde været af stor styrke, at fire af de nordiske lande havde været enige på dette punkt, og at det var afgørende, at de også var det i fremtiden. Den hidtidige linie ville blive fulgt i afstemningsspørgsmålet, men i udtalelser ville Danmark markere sit standpunkt stærkere.

Dagsordenens punkt I.8.
Nedrustningsspørgsmålet, herunder spørgsmålet om verdensrummets anvendelse ("the problem of outer space").

H.C. Hansen henviste indledningsvis til, at spørgsmålet havde været behandlet på sidste udenrigsministermøde i Stockholm, og at man dengang i communiquéet havde nedfældet de nordiske landes syn på dette vigtige spørgsmål. Han mente, at dette havde haft sin betydning, hvorfor man fra dansk side havde fundet det værd at overveje, om ikke de nordiske udenrigsministre på ny skulle formulere nogle politiske betragtninger om dette spørgsmål.

Da der var almindelig enighed herom, udtaltes følgende i communiquéet:

"Man diskuterede den seneste udvikling i nedrustningsspørgsmålet. Fra de nordiske landes side var man som hidtil rede til at støtte alle realistiske forsøg på at opnå konkrete resultater, og man var stadig af den opfattelse, at det under de nuværende forhold ville være mest formålstjenligt at koncentrere nedrustningsbestrebelse om at opnå etapevise løsninger.

Det konstateredes med tilfredshed, at der under de nyligt afsluttede ekspertdrøftelser i Genève var opnået enighed om de tekniske forudsætninger for en kontrolleret indstilling af kernevåbenforsøgene, og man udtalte håbet om, at de forestående forhandlinger på regeringsniveau om dette spørgsmål måtte føre til et positivt

Lange anførte, at det ville være en fordel, hvis man kunne udsætte realitetsbehandlingen både af det irske og af det marokkanske forslag, indtil resultatet af forhandlingerne mellem Eisenhower og Krustjev forelå.

Med hensyn til det videre arbejde med nedrustningen var det Norges opfattelse, at det ikke ville være rimeligt at gøre formelle ophævelser i forbindelse med det på Genève-konferencen nedsatte 10-magts udvalg, selvom det ville have været ønskeligt, om dette var blevet etableret som et FN-organ, hvorfor man i et indlæg på plenarforsamlingen nok burde understrege FN's ansvar på dette område.

Undén tilsluttede sig Langes synspunkter og nævnte med særlig henvisning til det irske forslag, at det ville være ønskeligt at undgå en strid om Frankrigs stilling i FN.

10. Kinas repræsentation i FN.

Gudmundsson forklarede, at Island havde indtaget en særlig stilling i denne sag, fordi landet ikke havde anerkendt Peking-regeringen. Medens Island som følge heraf havde stemt imod Peking-Kinas medlemskab indtil i fjor, var man på 13. plenarforsamling gået over til at afholde sig fra at stemme. Situationen i Tibet betød dog muligvis, at Island ville gå tilbage til at stemme imod Peking-Kinas optagelse. Iøvrigt syntes den bedste løsning af spørgsmålet at være "de to Kinaer".

De øvrige udenrigsministre mente, at der burde

UK Resumé i
Riik
3-4 sept/59

Fsk 6

11

stemmes for Peking-Kinas optagelse. Tibet havde nok skadet Peking i den offentlige mening, men konflikten kunne for så vidt lige så godt være et argument for Kinas optagelse, idet det var uheldigt, at Peking-regeringen i en sådan situation ikke var bundet af FN-pagtens principper.

Krag oplyste, at man i Danmark havde berørt den tanke, om der fra nordisk side skulle fremsættes forslag til 14. plenarforsamling om Peking-Kinas optagelse, hvis forslaget ikke i år fremkom fra indisk side.

Det oplystes hertil, at man kunne påregne forslaget fremsat af Indien.

11. Algier-spørgsmålet.

a) Spørgsmålet om sagens optagelse på dagsordenen.

Der var enighed om, at man skulle stemme for sagens optagelse på dagsordenen, men at det iøvrigt ville være ønskeligt, om sagen kom på dagsordenen så sent som muligt.

b) Realitetsdebatten.

Lange mente, at medens man ikke kunne gå ind for kategoriske resolutioner, der f.eks. udtalte sig for Algiers uafhængighed, og dermed gik ud over FN's kompetence, kunne man snarere tiltræde resolutionsforslag, som byggede på selvbestemmelsesretten i overensstemmelse med FN-pagtens principper. De Gaulle syntes nu heller ikke utilbøjelig til at acceptere en sådan løsning.

Undén erklærede sig enig med Lange og fremhævede ønskeligheden af at nå frem til en tekst, man kunne stemme for.

Törngren mente, at der var for mange ukendte faktorer

~~14~~ Fskj. 7

Vir resumé frá fundi
í Oslo 29 og 30 ágúst 1960

FORTROLIG

- 18 -

stemmeforklaring hvor man fremholder at Sir Leslie Munro's oppdrag bør avsluttes. Fra norsk side hadde det ikke vært mulig å få bekreftelse på ryktet om henrettelsene i Ungarn.

Undén nevnte at det i forbindelse med en uttalelse av statsminister Erlander som svar på en interpellasjon i Riksdagen var innkommet en kraftig protest fra den ungarske regjering. Denne protest hadde bl.a. inneholdt en meget kategorisk forsikring om at ryktene om henrettelsene var uriktige. Han var enig med Lange i at man ikke kan vinne noe mer ved en videre debatt i FN av Ungarn-spørsmålet.

c) Chinas representasjon i De Forente Nasjoner.

Utenriksministrene var enige om å opprettholde det standpunkt man tidligere har inntatt.

Nedsettelse av en inter-nordisk arbeidsgruppe til gjensidig underretning om de nordiske lands bidrag til internasjonalt hjelpearbeid.

Fra dansk side ble det lagt frem forslag om å opprette en inter-nordisk arbeidsgruppe til gjensidig underretning om de nordiske lands bidrag til internasjonalt hjelpearbeid. Ifølge forslaget skulle hvert av de nordiske land utpeke en embetsmann som medlem av gruppen som skulle møtes med regelmessige mellomrom og holde hverandre orientert om det påtenkte - eller fastsatte - bidrag til internasjonalt hjelpearbeid.

Undén mente det var unødig å formalisere en praksis som i en viss utstrekning allerede eksisterer.

Lange sa seg enig med Undén og minnet om at det er fast praksis at man på utenriksministermøtene søker å utveksle opplysninger om hverandres innsats.

Törngren sluttet seg til de synspunkter som var fremført av Undén og Lange.

Krag understreket at hensikten med forslaget ene og alene var å holde hverandre løpende orientert ved at det institueres en ordning som gjør det mulig at opplysningene kommer frem i tide. På denne måten kunne man også unngå at representanter for internasjonale organisasjoner søker å spille de nordiske land ut mot hverandre når det gjelder bidragene til dette formål.

Frøttatilkynning6-7 sept. 1961

Kauym. höfn

Fsg: 8

- 2 -

16. plenarforsamling får en konstruktiv karakter.

Udenrigsministrene er enige om dybt at beklage det brud, der har fundet sted på det gennem næsten tre år bestående moratorium for kernevåbenforsøg. De finder anledning til at understrege nødvendigheden af, at atommagterne snarest når til enighed om indstilling af kernevåbenforsøg, og opfordrer indtrængende til en omgående fortsættelse af drøftelserne med dette mål for øje.

Udenrigsministrene understregede ønskeligheden af, at spørgsmålet om Den kinesiske Folkerepubliks repræsentation i FN løstes.

Vedrørende situationen i Kongo bemærkede udenrigsministrene den stabilisering af det politiske liv, som havde fundet sted ved dannelsen af en konstitutionel parlamentarisk regering. Hermed er der taget et vigtigt skridt henimod de mål, som opstilledes for FN's virke i Kongo. Den positive rolle, FN har kunnet spille i denne forbindelse, viser nødvendigheden af effektivitet og handlekraft hos verdensorganisationen og dens organer..

Man enedes om til formandsposten i FN's 5. udvalg at støtte Hermod Lannung's kandidatur.

Efter indbydelse af den islandske regering vil det næste udenrigsministermøde i foråret 1962 blive afholdt i Reykjavik.

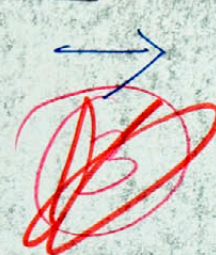
-0-

16. plenarforsamling. Udenrigsministerens

ingen bemærkninger til dette punkt.

Følje 9

8. Kinas repræsentation i FN.

 Krag mente, at der formentlig bestod almindelig enighed om, at U.S.A.'s hidtidige linie i dette spørgsmål næppe mere ville kunne samle et flertal i plenarforsamlingen. Fra dansk side var man klar over, at den amerikanske regering havde arbejdet alvorligt med spørgsmålet, og under Mr. Clevelands besøg i Danmark havde man fået det indtryk, at den amerikanske regering syntes at overveje en ændring i sin politik og formentlig også gerne så en ændring i de nordiske landes holdning.

Fra dansk side havde man overvejet spørgsmålet, men man var dog foreløbig indstillet på at fortsætte sin hidtidige linie. Danmark ville således fortsat støtte, at spørgsmålet skulle optages til realitetsbehandling, at Peking-regeringen skulle repræsentere Kina i FN og undlade at stemme for

...../

*Mr. resumé af
fundet i Karpman-lopp
6 og 7 sept. 1961*

forslag om at udelukke Formosa-regeringen. Optrådte disse spørgsmål i kombinationer, var man indstillet på at lade spørgsmålet om Peking-regeringens repræsentation have prioritet. I Danmark havde man indtryk af og ville være interesseret i at erfare, om man i de andre nordiske lande muligvis måtte se anderledes på hele dette spørgsmål.

Fra amerikansk side synes interessen nu at samle sig om fremsættelse af procedurforslag, der efter den amerikanske regerings opfattelse burde behandles som "important questions", hvilket ville sige, at de til vedtagelse krævede 2/3 majoritet. Fra dansk side havde man ikke taget endelig stilling til dette spørgsmål, men selve tanken, som formentlig hang nøje sammen med indrepolitiske og psykologiske forhold i U.S.A., syntes ikke umiddelbart tiltalende.

Lange oplyste, at man i Norge havde fået det indtryk, at den amerikanske regering fra starten havde ønsket at ændre U.S.A.'s holdning til dette spørgsmål, men at alene forlydendet herom i Kongressen havde bragt den amerikanske regering på retræte. Efter manges opfattelse var den amerikanske opinion videre fremme med hensyn til en eventuel akcept af Peking-Kinas repræsentation i FN end Kongressen. I Norge havde man fået det indtryk, at den amerikanske regering ikke ville søge at undgå, at sagen blev behandlet i realiteten i plenarforsamlingen. Derimod ville man fra amerikansk side stå fast på standpunktet om at betragte spørgsmålet som en vigtig sag i henhold til pagten, og som ville kræve 2/3 flertal.

Norge ville stemme mod udsættelse af spørgsmålets behandling og for Peking-regeringens repræsentation, herunder også som permanent medlem af Sikkerhedsrådet. Fra norsk side så man i grunden gerne en to-Kina løsning, men ville ikke lade sin anerkendelse af Pekings ret til at repræsentere Kina

...../

i FN afhænge af Formosa-spørgsmålets løsning.

Undén gjorde opmærksom på, at man ikke løste Formosa-spørgsmålet ved at stemme for Pekings repræsentation. Udenrigsministeren fandt, at den seneste amerikanske tankegang (om procedureforslag) havde karakteren af "stemmetricks". Problemets karakter af prestige-spørgsmål for U.S.A. komplicerede sagens løsning yderligere.

Fra svensk side var man ikke parat til at støtte forslaget om, at der skulle kræves 2/3 flertal i dette spørgsmål.

Karjalainen oplyste, at Finland ville støtte forslag om spørgsmålets behandling i plenarforsamlingen, men var på det rene med, at spørgsmålet ikke blev løst derigennem. Han udtalte, at Peking burde repræsentere Kina i alle FN's organer. Udenrigsministeren fandt, at Formosa-spørgsmålet var et fra repræsentationsspørgsmålet fuldstændigt forskelligt problem.

Gudmundsson oplyste, at Island indtil 1958 havde stemt imod spørgsmålets behandling i plenarforsamlingen; i 1958 og 1959 havde den islandske delegation ikke deltaget i afstemningen, og under 15. plenarforsamling havde den islandske delegation meddelt, at den næste gang agtede at stemme for spørgsmålets realitetsbehandling i plenarforsamlingen. Udenrigsministeren mente, at den eneste mulighed for et positivt resultat ville være en henvisning af spørgsmålet til behandling i en særlig kommission.

Lange fremhævede risikoen for, at en vedtagelse i plenarforsamlingen af Peking-Kinas repræsentation i FN muligt kunne fremkalde en almindelig krise i den amerikanske opinions holdning til organisationen. Udenrigsministeren anså det i øvrigt for vanskeligt at tage stilling til enkeltheder i

spørgsmålet, før nøjere oplysninger om de enkelte gruppers holdning forelå. Hvis disse grupper opfattede det amerikanske standpunkt som en ren udsættelsesmanøvre, ville det kun kunne skade U.S.A.

10. Udvidelse af folkeretskommissionen.

Krag oplyste, at man fra dansk side anså kommissionens nuværende medlemstal for stort nok og befrygtede, at en for stor udvidelse ville forringe kommissionens arbejdsmuligheder. Fra dansk side ville man dog støtte en udvidelse af kommissionen med to medlemmer, som i givet fald burde komme fra Afrika. Den danske delegation ville støtte Nigerias og Camerouns kandidatur.

Udenrigsministrene gav tilslutning hertil.

11. Optagelse af nye medlemmer i FN.

(Mongoliet, Mauritaniens, Sierra-Leone, Kuwait).

Krag understregede Danmarks støtte til universalitetsprincippet og oplyste, at man i overensstemmelse hermed ville stemme for de stater, hvis optagelse anbefales af Sikkerhedsrådet. Selv om Sikkerhedsrådets anbefaling ikke forelå, ville man stemme for resolutionsudkast, som anbefalede Kuwait, Mauritaniens, Sierra-Leones [og Mongoliets] samt Republikkerne Koreas og Vietnams kandidaturer til Sikkerhedsrådets velvillige overvejelse. Derimod ville man stemme imod anbefalingen af Nordkoreas og Nordvietnams kandidaturer.

Undén, Lange og Gudmundsson gav tilslutning hertil, og Karjalainen oplyste, at efter Finlands mening skulle universalitetsprincippet finde anvendelse på alle de omhandlede lande.

12. Fredelig udnyttelse af verdensrummet.

Krag gjorde rede for de foreliggende forslag om forlængelse af mandatet for FN's komité vedrørende fredelig udnyt-

...../

Fskj. 10
Resumé ~~13-14~~ april
af fundi i Stokkholm 1966
25 og 26 april 1966 ~~i Paris~~

Dagordningspunkt C. FN-frågor.

C 1. Rapport från byråchefsnötet i Reykjavik den 13-14
april 1966 - diverse FN-frågor, bl.a. valfrågor samt
väntade besök.

Nilsson redogjorde för fyra av de punkter som behandlats vid det förberedande byråchefsnötet i Reykjavik. Vid detta hade generella riktlinjer uppdragits för hur man från nordisk sida borde ställa sig beträffande krav på uteslutning etc av Portugal och Sydafrika från FN:s fackorgan. Man vore enig om att i princip gå emot sådana förslag.

Beträffande Kinas representation i FN:s fackorgan hade från dansk sida föreslagits en ändring i den stående instruktionen, gående ut på att de nordiska länderna vid delomröstningar skulle rösta för förslag om att Formosa-regeringen skulle uteslutas från att bekläda Kinas plats. I instruktionen skulle anmärkas, att detta vore en logisk Peking-regimen och avsåg icke att prejudicera frågan om följd av att man erkände/Formosas status. Härmed var Danmark, Norge och Sverige eniga. Finland ville ej acceptera sista delen av instruktionen avseende frågan om Formosas status, enedan man icke ville ta ställning till hypotetiska situationer. Island fasthöll vid den inställning man tidigare intagit till Kina-frågan.

Beträffande valfrågorna inom FN konstaterades enighet om att stödja den danska kandidaturen till säkerhetsrådet och att ge uttryck för detta i presskommunikén. Hækkerup tackade för detta stöd. Han framhöll att Danmark, om det blev invalt i rådet, ej samtidigt kunde vara medlem av

Afstaða Íslands í Kínamálinu.

Frá 1958 til 1966 sat íslenska sendinefndin hjá við atkvæðagreiðslu um tillögu Albaníu og fleiri ríkja um að víkja lýðveldinu Kína úr Sameinuðu þjóðunum og taka inn Peking-Kína.

Ástæðan sem upp var gefin fyrir þessari afstöðu (sjá ræðu Hannesar Kjartanssonar á allsherjarþinginu 24. nóvember 1967) var sú, að Ísland gæti ekki stutt tillögu um að reka lýðveldið Kína úr Sameinuðu þjóðunum, en væri út af fyrir sig ekki andvígt aðild Peking-Kína að samtökunum. Þess vegna sæti Ísland hjá við tillögu Albaníu og fleiri ríkja.

Árið 1966 var orðalagi albönsku tillögunnar lítilsháttar breytt þannig að öll þau ríki, sem vildu styðja aðild Peking-Kína að samtökunum urðu jafnframt, hvort sem þau kusu svo eða ekki, að greiða um leið atkvæði með brottrekstri lýðveldisins Kína úr samtökunum.

Jafnframt skeði það að nú kom fram í fyrsta sinn (1966) tillaga frá Ítalíu og fleiri ríkjum um málamiðlun, þ.e. að skipa nefnd til að kanna nýjar leiðir til lausnar Kínadeilunni. Þessa tillögu studdi Ísland. Jafnframt var þá ákveðið að greiða nú atkvæði gegn Albaníu tillögunni vegna þessara nýju viðhorfa og vegna þess að hún krafðist afdráttarlausar en fyrr brottrekstrar lýðveldisins Kína. Ítalska tillagan var felld á þessu þingi, svo og Albaníu tillagan.

Á þinginu 1967 kom upp sama taflstaða. Ísland studdi málamiðlunartillögu Ítalíu og greiddi því atkvæði gegn Albaníu tillögunni. Hvorug náði tillagan fram að ganga. Þess má geta að afstaða Norðurlandanna hinna var þveröfug við afstöðu Íslands. Þau greiddu atkvæði með Albaníu tillögunni og á móti ítölsku tillögunni.

Á þinginu 1968 kom ítalska tillagan enn fram og var Ísland nú meðflutningsaðili að henni. Hún náði ekki ~~fr~~ fram að ganga. Sat Ísland þá hjá við atkvæðagreiðslu um Albaníu tillöguna. Sagði Hannes Kjartansson í ræðu 12. nóvember 1968 að með því vildu Íslendingar og sýna samkomulagsvilja í málinu og undirstrika að þeir væru ekki andvígir aðild Peking-Kína að Sameinuðu þjóðunum.

Á þinginu 1969 var sama atstaða tekin í málinu og 1968.

Reykjavík, 3. júní 1970.

Kínamálið og Ísland

Í skjalasafni utanríkisráðuneytisins finnast ekki möppur með skjölum frá utanríkisráðherrafundum Norðurlanda árin 1947-1950, þrátt fyrir mikla leit. Þær hafa verið teknar úr umbúðunum, og sennilegar lánaðar einhverjum, sem ekki hefir skilað þeim aftur.

Í fundargerð frá fundi utanríkisráðherra Norðurlanda í Reykjavík 31. ágúst til 1. september 1950 segir svo í sambandi við umræður um Kínamálið:

"Bjarni Benediktsson minntist að, að aðalritarinn hefði haldið því fram, að kommúnistastjórnin hefði rétt til þess að ákveða, hver yrði fulltrúi Kína hjá Sameinuðu þjóðunum. Íslendingar hefðu ekki haft ástæðu til að taka afstöðu til málsins með því að ekkert samband hefði verið milli Íslands og Kína".

Í fundargerð frá Stokkhólmi 10. - 11. október 1951, þar sem Magnús V. Magnússon var eini fulltrúi Íslands segir:

"Magnús Magnússon sagði, að Ísland hefði ekki viðurkennt ríkisstjórn Alþýðulýðveldisins Kína, og Ísland hefði engin viðskipti við Kína. Íslenska ríkisstjórnin hefði að öðru leyti ekki tekið endanlega afstöðu til málsins".

Svíar greiddu atkvæði með því á allsherjarþinginu bæði 1950 og 51, að Pekingstjórnin tæki sæti Kína. Sama er að segja um Danmörku og Noreg 1950. En árið 1951 sátu Danir og Norðmenn hjá eða greiddu atkvæði gegn Pekingstjórninni, enda höfðu þeir greitt atkvæði með ályktuninni um að Kína væri árásarríki (KÓRÉU-STRÍÐIÐ)

Reykjavík, 5. júní 1970.

